

Усенко Марина Володимирівна
студентка 5 курсу історичного факультету
Житомирський державний університет ім. Івана Франка
(науковий керівник: к. і. н., доц. **Ю.І. Магась-Демидас**)

Усиновлення іноземними громадянами українських дітей

Актуальність даної публікації полягає в тому, що сучасному етапі в Україні посилилися тенденції усиновлення українських дітей іноземними громадянами. З огляду на збільшення кількості випадків усиновлень дітей іноземцями зростає необхідність захисту прав та інтересів дітей, які потрапляють в іноземну сім'ю. Метою статті є аналіз стану та процедури усиновлення іноземцями дитини – громадянина України.

Дане питання досліджували Будзінська О, Розгон О, Меджул М, Логвінова М. та інші.

Організація Об'єднаних Націй вже кілька десятиліть працює над тим, щоб створити дітям усього світу якнайкращі умови життя і всебічного повноцінного розвитку. Наслідком цієї праці є Конвенція ООН про права дитини. Відповідно до ст. 21 цієї Конвенції визначається, що усиновлення в іншій країні може розглядатися як альтернативний спосіб догляду за дитиною, якщо забезпечення придатного догляду в країні походження дитини є неможливим. Держави-сторони забезпечують, щоб у випадку усиновлення дитини в іншій країні застосовувалися такі самі гарантії і норми, які застосовуються щодо усиновлення всередині країни [2].

Національне усиновлення останніми роками неухильно зменшується, натомість переважає міжнародне. Така ситуація не відповідає завданням демографічної політики України. Тому держава повинна створити таку систему захисту прав дітей, перш за все дітей-сиріт, позбавлених батьківського піклування, за якої б Україна поступово втратила статус країни-донора в галузі міжнародного усиновлення [6, с.1].

Міждержавне усиновлення – є самостійним інститутом міжнародного приватного права, головним завданням якого є надання дітям, що залишились без батьківського піклування, сімейних умов та довгоочікуваних батьків. Тобто, міждержавне усиновлення є підставою для виникнення сімейних відносин як юридичного акту за участю іноземного громадянина. Міждержавне усиновлення в Україні здійснюється тільки за участі Міністерства соціальної політики України [5].

Відповідно до статті 283 Сімейного Кодексу України, українська дитина може бути усиновлена іноземним громадянином у разі:

- 1) перебування дитини на обліку в Державному департаменті з усиновлення та захисту прав дитини не менше одного року;
- 2) відсутності громадянина України, який виявив бажання усиновити дитину або взяти її під опіку чи піклування до себе в сім'ю;
- 3) згоди Державного департаменту з усиновлення та захисту прав дитини;
- 4) забезпечення дитині за кордоном прав в обсязі не меншому, ніж це встановлено законами України [1].

На облік беруться: діти-сироти; діти, позбавленні батьківського піклування; діти, батьки яких дали згоду на усиновлення.

Переважне право на усиновлення дитини, яка є громадянином України, мають іноземці, які є родичами дитини, або громадянами держав, з якими Україна уклала договір про надання правової допомоги [4, с. 92].

Іноземні громадяни, що виявили бажання всиновити дитину, яка є громадянином України, повинні звернутися з письмовою заявою до урядового органу державного управління з усиновлення та захисту прав дитини про взяття їх на облік кандидатами в усиновлювачі й надання направлення на відвідання відповідного державного дитячого закладу для підбору, знайомства і встановлення контакту з дитиною.

Урядовий орган державного управління з усиновлення та захисту прав дитини направляє в порядку, встановленому Кабінетом Міністрів України, запит до Міністерства внутрішніх справ України щодо перевірки іноземців, що усиновлюють дитину, яка є громадянином України, на наявність або відсутність інформації компрометуючого характеру в правоохоронних органах інших держав і Генеральному секретаріаті Інтерполу. За усиновленою дитиною зберігається громадянство України до досягнення нею 18 років. Усиновлена дитина має право на збереження своєї національної ідентичності відповідно до Конвенції про права дитини, інших міжнародних договорів [6].

Посередницька, комерційна діяльність щодо усиновлення дітей, передання їх під опіку, піклування чи на виховання в сім'ї громадян України, іноземців або осіб без громадянства забороняється.

Процедура усиновлення дитини-сироти та дитини, позбавленої батьківського піклування, яка проживає в Україні, іноземцями та громадянами України, які проживають за межами України, складається з таких кроків:

1. Збір документів в країні свого проживання.
2. Подання до Міністерства соціальної політики пакету документів.
3. Постанова на облік кандидатів в усиновлювачі.
4. Отримання запрошення на співбесіду для ознайомлення з інформацією про дітей, які можуть бути усиновленими. Співбесіда в Департаменті сім'ї та дітей Міністерства соціальної політики.
5. Отримання направлення для знайомства та встановлення контакту з дитиною. Знайомство з дитиною за її місцем проживання.
6. Подання до служби у справах дітей заяви про бажання всиновити дитину. Отримання в службі у справах дітей висновку про доцільність усиновлення та відповідність його інтересам
7. Подання документів до Міністерства соціальної політики для отримання згоди на усиновлення дитини та отримання згоди.
8. Подання заяви і документів до суду. Судове засідання щодо розгляду питання усиновлення та отримання рішення суду про усиновлення.
9. Оформлення нового свідоцтва про народження дитини в органах реєстрації актів цивільного стану. Передача дитини усиновлювачам та оформлення виїзних документів та постановка усиновленої дитини на консульській облік [5].

Згідно зі ст. 287 Сімейного Кодексу України, якщо діти усиновлені іноземцями і проживають за межами України, відповідна консульська установа за дорученням Міністерства закордонних справ України веде облік цих дітей і здійснює нагляд за дотриманням їхніх прав до досягнення ними вісімнадцяти років.

Міністерство закордонних справ України у місячний строк після отримання документів з Державного департаменту з усиновлення та захисту прав дитини для

здійснення нагляду за дотриманням прав дітей, які усиновлені іноземцями і проживають за межами України, надсилає до відповідної консульської установи чи дипломатичного представництва України доручення щодо постановки дитини на консульський облік та здійснення нагляду за дотриманням її прав [3, с. 361].

Таким чином, в межах існування інституту міжнародного усиновлення державі Україна та іншим суб'єктам права необхідно плідно співпрацювати із світовим співтовариством та міжнародними організаціями, прагнучи при цьому якомога ефективніше здійснювати захист прав та інтересів дітей – громадян України. Слід виважено підійти до вирішення питання, пов'язаного із приєднанням до Гаазької Конвенції та акредитації міжнародних організацій з усиновлення на території України, врахувавши при цьому думки вчених, практиків, досвід інших держав.

Список використаних джерел та літератури:

1. Сімейний кодекс України – К.: Видавець Полівода А. В., 2011. – 96 с.
2. Будзінська О. Правові аспекти усиновлення українських дітей, які є громадянами України, іноземцями / О. Будзінська // Юридичний журнал. – 2009. – № 2 [Електронний ресурс] // Режим доступу: <http://www.justinian.com.ua/article.php?id=3133>
3. Логвінова М. В. Здійснення нагляду за дотриманням прав дітей після їх усиновлення іноземними громадянами / М. В. Логвінова // Держава і право: Збірник наукових праць. Юридичні і політичні науки. – К.: Інститут держави і права ім. В. М. Корецького НАН України, 2007. – Вип. 37. – С 359 – 356.
4. Менджул М. В. Порядок усиновлення іноземцями дитини, яка є громадянином України: окремі проблеми / М. В. Менджул // Порівняльно-аналітичне право. – Ужгород, 2014. – С. 91-93.
5. Міністерство закордонних справ України [Електронний ресурс]: Міжнародне усиновлення в Україні / Режим доступу: <http://mfa.gov.ua/ua/consular-affairs/adoption>
6. Розгон О. Феномен міжнародного усиновлення / О. Розгон // МЕН - № 2 – 2014 – 11с.